

Norges
teknisk–naturvitenskapelige
universitet
Institutt for kjemisk
prosessteknologi

TKP4120
Prosessteknikk
Vår 2013

Løsningsforslag —
Øving 7

- 1 a) Sammensetningen på produktet kan beregnes fordi vi kjenner sammensetningen inn på reaktoren og omsetningsgraden av CO. Velger basis for strøm 1 lik $\hat{n}_1 = 1 \text{ mol s}^{-1}$. Sammensetningen til strøm 1 blir da lik fraksjonene gitt i oppgaveteksten. Total omsetningsgrad for karbonmonoksid er $x_{\text{CO}} = 0,20$. Dermed er:

$$\hat{n}_{\text{CO}}^{\hat{n}_5} = \hat{n}_{\text{CO}}^{\hat{n}_1} (1 - x_{\text{CO}}) \quad (1)$$

hvilket gir $\hat{n}_{\text{CO}}^{\hat{n}_5} = 0,20 \text{ mol s}^{-1}$. Observerer at $0,05 \text{ mol s}^{-1}$ er omsatt, hvilket vil si at reaksjonsomfanget er gitt, $\xi = 0,05 \text{ mol s}^{-1}$. Resten av komponentene i $\hat{n}_5$ er dermed gitt fra:

$$\hat{n}_{\text{H}_2}^{\hat{n}_5} = \hat{n}_{\text{H}_2}^{\hat{n}_1} + \nu_{\text{H}_2} \xi = 0,45 \text{ mol s}^{-1} \quad (2a)$$

$$\hat{n}_{\text{CH}_4}^{\hat{n}_5} = \hat{n}_{\text{CH}_4}^{\hat{n}_1} + \nu_{\text{CH}_4} \xi = 0,15 \text{ mol s}^{-1} \quad (2b)$$

$$\hat{n}_{\text{N}_2}^{\hat{n}_5} = \hat{n}_{\text{N}_2}^{\hat{n}_1} + \nu_{\text{N}_2} \xi = 0,05 \text{ mol s}^{-1} \quad (2c)$$

$$\hat{n}_{\text{MeOH}}^{\hat{n}_5} = \hat{n}_{\text{MeOH}}^{\hat{n}_1} + \nu_{\text{MeOH}} \xi = 0,05 \text{ mol s}^{-1} \quad (2d)$$

hvor ν_i er støkiometrisk koeffisient for komponent i .

- b) Benytter formelen:

$$c_p(T) = A + BT + CT^2 + DT^3 \quad (3)$$

og substituerer inn for koeffisientene A, B, C og D . Resulterende varmekapasiteter er gitt i tabell 1.

Tabell 1: Beregnede varmekapasiteter for CO, H₂, CH₄, N₂ og CH₃OH ved 298 K og 550 K.

Komp.	$c_p(T = 298 \text{ K})$ [J mol ⁻¹ K ⁻¹]	$c_p(T = 550 \text{ K})$ [J mol ⁻¹ K ⁻¹]
CO	29,17	30,11
H ₂	28,87	29,90
CH ₄	35,55	49,66
N ₂	29,18	29,85
CH ₃ OH	43,82	63,23

Uttrykket for midlere varmekapasitet for strøm j i temperaturintervallet $[298, T_j]$ er gitt i ligning (4).

$$\bar{c}_p^j = \frac{1}{T_j - T_o} \sum_i x_{ij} \int_{T_o}^{T_j} c_{p,i}(T) dT \quad (4)$$

hvor x_{ij} er molfraksjonen til komponent i i strøm j . Varmekapasiteten er en temperaturavhengig funksjon, og integralet av varmekapasiteten vil i dette tilfellet bli som gitt i ligning (5).

$$\int_{T_o}^{T_j} c_p dT = A(T_j - T_o) + B \frac{(T_j^2 - T_o^2)}{2} + C \frac{(T_j^3 - T_o^3)}{3} + D \frac{(T_j^4 - T_o^4)}{4} \quad (5)$$

$T_o = 298 \text{ K}$ og T_j er henholdsvis 500 K og 550 K. Ved litt regning finner man $\bar{c}_p^{\hat{n}_3} = 31,01 \text{ J mol}^{-1} \text{ K}$ og $\bar{c}_p^{\hat{n}_5} = 32,85 \text{ J mol}^{-1} \text{ K}$.

- c) Som diskutert i forelesningene er ikke entalpi en absolutt størrelse, det vil si, vi evaluerer kun entalpidifferanser. To metoder benyttes.
- (a) Man velger et felles referansepunkt for alle strømmene. Entalpien for hver strøm bli uavhengig av de andre.
  - (b) Man evaluerer entalpiforskjellen mellom inn- og utstrømmene direkte, $\hat{H}_{\text{ut}} - \hat{H}_{\text{inn}}$, ved å betrakte entalpiendringen i en tenkt prosess hvor man går fra inn- til utstrøm. I tilfeller med kjemisk reaksjon får man da et ledd med reaksjonsentalpien.

Tar utgangspunkt i metode 2. Energibalansen er gitt i ligning (6). I overgangen fra ligning (6a) til (6b) er det benyttet at volumarbeidet, $(pV)_{\text{inn}}$ og $(pV)_{\text{ut}}$, er en del av W -leddet. Siden $\hat{H}_i = \hat{U}_i + (p\hat{V})_i$ kan entalpien innføres, og akselarbeidet står igjen. Mye annet arbeid er neglisjert, og

en grundigere utledning kan finnes i Skogestad (2003) side 92.

$$\underbrace{\hat{U}_f - \hat{U}_o}_{\Delta \hat{U}} = \hat{U}_{\text{inn}} - \hat{U}_{\text{ut}} + \hat{Q} + W \quad (6a)$$

$$\Delta \hat{U} = \hat{H}_{\text{inn}} - \hat{H}_{\text{ut}} + \hat{Q} + W_s \quad (6b)$$

Her er $\Delta \hat{U} \triangleq \hat{U}_f - \hat{U}_o = dU/dt$, $\hat{Q}$ er varme tilført og W_s er akselarbeidet utført på systemet.

For en stasjonær prosess er $dU/dt = 0$; det er ingen endring i indre energi over tid. Reaktoren antas adiabatisk, og det antas at det ikke utføres noe akselarbeid. Dermed er (på spesifikk form) $\hat{Q} = W_s = 0$ og energibalansen reduseres til $\hat{H}_{\text{ut}} - \hat{H}_{\text{inn}} \triangleq \Delta \hat{H} = 0$. Energibalansen over reaktoren blir $\hat{H}_{\hat{n}_3} + \hat{H}_{\hat{n}_4} - \hat{H}_{\hat{n}_5} = 0$. Deler opp reaksjonen i flere tenkte delprosesser, illustrert i ligning (7), hvor $\hat{n}_3$ først avkjøles til 298 K, for deretter å blandes med $\hat{n}_4$ (som allerede er ved 298 K) før blandingen reagerer og danner $\hat{n}_5$ ved 298 K. Til slutt varmes $\hat{n}_5$ opp til den endelige temperaturen, 550 K.

$$\begin{array}{ccccc} T_{\hat{n}_3} = 500 \text{ K} & \hat{n}_3 & & \hat{n}_5 & T_{\hat{n}_5} = 550 \text{ K} \\ & \downarrow \hat{Q}_1 & & \uparrow \hat{Q}_2 & \\ T_o = 298 \text{ K} & \hat{n}_3 + \hat{n}_4 & \xrightarrow{\Delta_{rx} \hat{H}} & \hat{n}_5 & T_o = 298 \text{ K} \end{array} \quad (7)$$

Hvor $\hat{Q}_1$ og $\hat{Q}_2$ er varme «avgitt» og «absorbert» ved avkjøling og oppvarming. Splittfaktoren, α , mellom $\hat{n}_2$ og $\hat{n}_4$ er ikke kjent, men sluttemperaturen $T_{\hat{n}_5}$ er kjent. Siden summen av alle entalpibidragene over reaktoren skal være lik null (gitt fra entalpibalansen) blir dermed:

$$\hat{Q}_1 + \Delta_{rx} \hat{H} + \hat{Q}_2 = 0 \quad (8a)$$

$$\alpha \hat{n}_1 c_p^{\hat{n}_3} (T_o - T_{\hat{n}_3}) + \xi \Delta_{rx} h + \hat{n}_5 c_p^{\hat{n}_5} (T_{\hat{n}_5} - T_o) = 0 \quad (8b)$$

hvor $\Delta_{rx} h$ er molar reaksjonsentalpi. Løst for splittfaktoren finner man $\alpha = 0,466$.

- d) For å bestemme temperaturen på $\hat{n}_6$ kan man betrakte en energibalanse over hele prosessen: $\Delta \hat{H} = \hat{H}_6 - \hat{H}_1$. Entalpibidragene til en tenkt prosess hvor $\hat{n}_1$ reagerer direkte til $\hat{n}_6$, for så at $\hat{n}_6$ varmes opp til utgangstemperatur er gitt i ligning (9).

$$\text{Del 1: } \Delta_{rx} \hat{H} = \xi \Delta_{rx} h \quad (9a)$$

$$\text{Del 2: } \hat{n}_6 c_p^{\hat{n}_6} (T_{\hat{n}_6} - T_o) \quad (9b)$$

Summen av bidragene må bli null. Summerer og løser for temperaturen i strøm 6, og finner $T_{\hat{n}_6} = 455 \text{ K}$.

Kommentar: Oppgaven kan også løses ved å benytte metoden med absolute entalpier:

$$\hat{H}_j = \sum_i \hat{n}_i^j \left(\Delta_f h_i^\ominus + \int_{T_o}^T c_{p,i} dT \right) \quad (10)$$

Dermed fås:

$$\hat{H}_3 = \alpha \hat{n}_3 \left(x_{\text{CO}}^{\hat{n}_3} \Delta_f h_{\text{CO}}^\ominus + x_{\text{CH}_4}^{\hat{n}_3} \Delta_f h_{\text{CH}_4}^\ominus + c_p^{\hat{n}_3} (T_{\hat{n}_3} - T_o) \right) \quad (11a)$$

$$\hat{H}_4 = (1 - \alpha) \hat{n}_4 \left(x_{\text{CO}}^{\hat{n}_4} \Delta_f h_{\text{CO}}^\ominus + x_{\text{CH}_4}^{\hat{n}_4} \Delta_f h_{\text{CH}_4}^\ominus \right) \quad (11b)$$

$$\hat{H}_5 = (1 - \alpha) \hat{n}_5 \left(x_{\text{CO}}^{\hat{n}_5} \Delta_f h_{\text{CO}}^\ominus + x_{\text{CH}_4}^{\hat{n}_5} \Delta_f h_{\text{CH}_4}^\ominus + x_{\text{CH}_3\text{OH}}^{\hat{n}_5} \Delta_f h_{\text{CH}_3\text{OH}}^\ominus + c_p^{\hat{n}_5} (T_{\hat{n}_5} - T_o) \right) \quad (11c)$$

som innsatt i energibalansen over reaktoren, $\hat{H}_3 + \hat{H}_4 = \hat{H}_5$, og løst for splittfaktor gir $\alpha = 0,466$. $\hat{H}_1$ og $\hat{H}_6$ kan beregnes på tilsvarende måte og løses for T_6 .